עין משפט
נר מצוה

א א מיי' פ"ד מהלכות תמורה הלכה א:
ב ב מיי' שם הלכה ט:
ג ג מיי' שם פ"א הל' יד:
ד ד מיי' שם פ"ג הל' א:
ה ה מיי' פ"ד מהלכות פסה"מ הלכה א:

[נ"ל טוש שמעינן]

מסורת הש"ס · תורה אור

אמר לך שמואל א) (דלמא הך תנא נמי סבר) כל היכא דלא חזיא לגופה לא נחתא לה קדושת הגוף:

הדרן עלך יש בקרבנות

אלו קדשים שוולדותיהן ותמורותיהן כיוצא בהן ולד שלמים ותמורתן ולדן וולד ולדן עד סוף כל העולם הרי ב] הן שלמים וטעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק: **גמ'** ג] כיון דתנא ולדן וולד ולדן, עד סוף כל העולם למה לי? תנא דידן שמעיה לר"א דאמר ולד שלמים לא יקרב שלמים וא"ל תנא דידן לא מיבעיא בוולדן דלא מודינא ד] אלא אפי' עד סוף העולם לא מודינא לך: מנא ה"מ דת"ר זכר ה] לרבות את הולד ו] והלא דין הוא ומה תמורה שאין גידולי הקדש קריבה, ולד שגידולי הקדש אינו דין שיקרב, מה לתמורה שכן נוהגת בכל הקדשים תאמר בולד שאינו נוהג בכל הקדשים ז] (אינו קרב) [א] הואיל ואינו נוהג בכל הקדשים, ח] ת"ל זכר לרבות את הולד נקבה ט] לרבות התמורה אין לי אלא [ב] י] ותמורת תמימין ולד תמימין ולד בעלי מומין ותמורת בעלי מומין מנין? ת"ל אם יא] זכר לרבות ולד בעלי מומין אם נקבה לרבות תמורת בעלי מומין אמר ליה רב ספרא לאביי ואיפוך אנא? יב] מסתברא ממקום שנתרבתה תמורת תמימין נתרבתה תמורת בעלי מומין, א"ל מי קאמינא לך ליפוך אם זכר, אם נקבה אנא כוליה קרא קאמינא: אימא זכר לרבות את התמורה נקבה לרבות את הולד? א"ל ולד לשון זכר משמע תמורה לשון נקבה משמע למאי הלכתא? אמר שמואל [ג] יג] ליקרב ואליבא דר"א דמהו דתימא כי קאמר רבי אלעזר עולה, דאיכא שם עולה על אמו אבל הני ולדות לא קרבי, קמ"ל, בר פדא אמר יד] לרעיה ואליבא דדברי הכל טו] [ג] א) (דאתמר) רבא אמר ליקרב ואליבא דר"א רב פפא אמר לרעיה ואליבא דדברי הכל והאי תנא מייתי לה מהכא ב) רק קדשיך טז] אלו תמורות אשר יהיו לך אלו יז] הוולדות תשא ובאת יכול יכניסנו לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון כדי שימותו ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם כדרך שאתה נוהג בעולה אתה נוהג בתמורה, כדרך שאתה נוהג בשלמים אתה נוהג בוולדי שלמים ובתמורה, יכול יח] כל קדשים כן ת"ל רק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך יט] הרי הוא אומר אשם הוא (אשם אשם לה') הוא קרב ואין תמורתו קריבה. אמר מר תשא ובאת יכול יכניסנו לבית הבחירה כ] מנא תיתי הא כיון דגמרי חמש חטאות, הנך מקרב קרבי! מהו דתימא חמש חטאות מתות כא] בכ"מ והנך ימותו בבית הבחירה קמ"ל אמר מר יכול אף כב] כל הקדשים כן ת"ל רק קדשיך ולד דמאן כג] אי דעולה, זכר הוא ולאו בר אולודי הוא ואי דחטאת גמירי לה דלמיתה כד] (קיימי)

אי

ויקרא ג · דברים יב

א) [נ"ל איתמר נמי] ב) מיר כה. [ע"ש בכורות יד:]

לא מיבעיא בוולדות דלא מודינא לך אלא אפילו עד סוף העולם לא מודינא לך · וא"ת ליתני עד סוף העולם ולא ליתני ולדן וולד ולדן וי"ל דלא זו אף זו קתני שכן דרך משנה לשנויי הכי ותימה דבריש הכותב (כתובות סג:) בעי פירי פירות דווקא או עד סוף העולם דווקא או תרווייהו דווקא והכא לא הוה בעי הכי וי"ל דהתם בלישנא הכתוב בספר דייקי דאין לכתוב בספר דבר שאינו צריך אבל בלישנא דמתני' ליכא למידק כולי האי ובריש מס' יבמות (דף ב') לא דייק כיון דתנא צרותיהן וצרות צרותיהן עד סוף כל העולם למה לי כדדייק הכא דפשיטא ליה דכולהו צריכי למיתני דלא (*הוה ליה למימר) דספרי צרות וצרות דצרות אי לאו דתנא להו לכולהו: **נקבה** לרבות התמורה · ואף על גב דכתיב (ויקרא כז) והיה הוא ותמורתו יהיה קדש אצטריך קרא לרבויי דקרבה לד] וא"ת מאי שנא דהכא איצטריך קרא לרבויי דקרב וגבי בכור ומעשר כתיב הם דממעטינן מיניה לה] *הכא ולא וולדות ולא תמורתו וי"ל אחרי שכתוב מיעוט גבי בכור ומעשר אצטריך הכא קרא לרבות: **דאיכא** שם עולה על אמו פרש"י כלומר דנקבה שייכא בעולה שהרי מצינו עולת נקבה בעולת העוף דאין תמות וזכרות בעופות אבל גבי וולדות שלמים דבעלי מומין דאין שם קדשים על אמן דלא מצינו בעל מום קרב שלמים דהא שלמים עוף ליכא עכ"ל בר פדא אמר לרעיה ואליבא דדברי הכל דאפי' רבי לו] אליעזר דאמר גבי מפריש נקבה לעולה וילדה הוא עצמו יקרב עולה היינו טעמא משום דאיכא שם עולה על אמו פירוש בעולת העוף וקשה לפרש"י דא"כ דמהני שם עולת העוף דשייכא באם להולד *אם הפריש נקבה בעלת מום לעולה וילדה היה לנו לומר דהולד עצמו קרב עולה דהא איכא שם עולת העוף על אמו ומשמע דממעט כל ולד בעלי מומין ועוד דלקמן משמע דלא מהני שם עולה דעוף דאם עולד לז] ונראה לה"ר מ"ר לפרש דאיכא שם עולה על אמו כלומר דקדושה קדושת הגוף אם הפריש נקבה *וילדה לח] דאין לה פדיון ומש"ה דין הוא שיקריב הולד עצמו אבל בעלי מומין דליכא קדושת הגוף עלייהו כלל אין דין הוא שיקרב הולדות אלא ירעו לט] הרמ"ר מורי: **אי** דעולה זכר הוא · ולאו בר אולודי הוא ואי תמורה דידיה ולאי קרבה ואי דאשם הלכתא גמירי לה דלרעייה אזלא הוא הדין דהוה מצי למימר זכר הוא ולאו בר אולודי הוא כמו גבי עולה אלא ניחא ליה למיפרך ממילתא אחריתי וא"ת לפר"ת דאמר הלכה למשה מסיני כל שבחטאת מתה באשם [קרב] עולה אמאי לא מוקי לה באשם וי"ע דבהא לא מצי לאוקומי דפשיטא ליה דאינו קרב באשם ורק משמע דממעט ליה דאינו קרב בקדשים דאתי מיניה והכי לא אצטריך דפשיטא הוא דאינו קרב באשם*:

[עי' תוספות נזיר כה. ד"ה ואמאי פירש' נתפיסות ובקיצור על נכון]

*הכי גרסינן מיתיבי ר' אליעזר כו' הך גרסי' ברישא והדר הך כל הקדשים שנעשו טרפה: **אמר לך שמואל** · קסבר ר' אליעזר כל היכא דלא חזיא כו' ואנא דאמרי כרבנן: **דלמא** · הא מני דקתני הא הוו מעיקרא פודין ר"א היא כה]: **הדרן עלך יש בקרבנות**

אלו · וכיון דתנא ולדן וולד וולדן ל"ל למיתני עד סוף העולם: **שמעיה לר"א דאמר** · (א) במתני' ולד שלמים לא יקרב אלא ימות: **זכר** · גבי שלמים כז] שנאמר ואם זבח שלמים קרבנו וגו' והוה ליה למיכתב אם מן הבקר הוא מקריב תמים יקריבנו, אם זכר אם נקבה למה לי אי לאו לדרשה: **קריבה** · כדמרבי בסמוך מנקבה: **בכל הקדשים** · קדשי יחיד: **ולד אינו נוהג בכל הקדשים** · דהא עולה ואשם זכרים נינהו: **וולד תמימים** · שהאם תמימה: **אם** · לרבות: **ואיפוך אנא** · אם זכר לרבות תמורת בעלי מומין אם נקבה לרבות ולד בעלי מומין: **ממקום שנתרבתה** · מנקבה איתרבאי תמורת תמימין הלכך מאם דסמיך ליה איתרבאי תמורת בעלי מומין ולא מאם דסמוך לזכר: **כוליה קרא** · זכר לרבות תמורה ואם דידיה לתמורת בעלי מומין נקבה לרבות ולד ואם דידיה לולד בעלי מומין: **לשון זכר משמע** · הלכך מזכר נפקא: **למאי הלכתא** · קדשי הנך וולדות של בעלי מומין דהא אמן לא חזיא ליקרב: **ואליבא דרבי אליעזר** · דאמר במתני' הפריש נקבה לעולה וילדה, ולדה קרב עולה אע"ג דאימיה לא חזיא הכא נמי קרבי ואע"ג דאימיהלא חזיא, ואצטריך לאשמועינן הכי: **דמהו דתימא** · התם הוא דאמר רבי אליעזר גבי עולה דאיכא שם עולה על כח] אמן כלומר דאע"ג דהיא עצמה לא קרבה לא פקעה קדושה מינה שהרי מצינו נקבה עולה כגון עולת העוף דאין תמות וזכרות בעופות: **אבל גבי וולדות** · שלמים כט] בעלי מומין דאין שלמים על אמן דלא מצינו בעל מום קרב שלמים דהא שלמים עוף ליכא אימא לא קרבי: **בדברי הכל** · דאפילו רבנן מודו ל] דקדשי מיהא לרעייה ולא אמרי' חולין נינהו דהא אמרינן נמי גבי עולת נקבה ולדה ירעה: **יכול יכניסנו לבית הבחירה וימנע מהן כו'** · דהא איקיים ליה תשא ובאת: **ועשית עולותיך והדם** · (דברים יב) והאי קרא סמיך לרק קדשיך: **יכול אף כל הקדשים** · יהא נמי ולדו ותמורתו קרב: **ת"ל רק** · ולקמיה מפרש הי ולד קא ממעט, כל אכין ורקין מיעוטין: לא] **מנא תיתי** · דתיסק אדעתיה דימותו דאצטריך לב] ועשית עולותיך וגו' הא ודאי כיון דגמרינן ה' חטאות מתות תרי מינייהו ולד חטאת ותמורת חטאת, מכלל דולד שלמים ותמורת שלמים לא מייתי לג] דהא לא גמירי אלא בחטאת: *) **והא בהא פליגא** · תיובתא הוא דקא מותיב:

*)[שייך לדף יח:]

קאי

אלו קדשים (שלמים) שוולדותיהן ותמורותיהן כיוצא בהן [קרבן] קריבין וולד שלמים ותמורתן וולד וולדן של שלמים עד סוף כל העולם דינן כשלמים (דאמרת את) [שמעינן לר"א דאמר] וולד שלמים לא יקרב שלמים אלא ירעה: לא מיבעיא וולדן דקרב שלמים כו': אם זכר · היינו קרא דכתיב אם זבח שלמים קרבנו אם מן הבקר הוא מקריב אם זכר [אם נקבה] · דלא אצטריך (נקבה) אם זכר אם נקבה כיון דאמר מד אם מן הבקר סתם [הוי] משמע בין זכר בין נקבה (וקרא) [אלא] להכי אצטריך זכר לרבות את הוולד ונקבה לרבות התמורה: ולכתוב נקבה ולא אצטריך למכתב זכר לצורך וולד דמצי יליף וולד מתמורה מק"ו: והלא דין הוא כו' · ולילף תמורה מוולד ולא מיבעי קרא והלא דין הוא כו': מה לוולד שכן גידולי הקדש תאמר כו' · להכי אצטריך למיכתב תרווייהו זכר ונקבה: וולד בעלי מומין ותמורת בעלי מומין מנין דקרבי בעל מום שקדם הקדשו את מומו שעשה תמורה כדאמרינן טוב מעיקרא עושין תמורה: כשהוא אמר אם מאם אם קא מרבו: ליקרב ואליבא דרבי אלעזר (ואפי' אליבא דרבי אלעזר) דאמו במתני' המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה הוולד עד שיסתאב ואף האם שאין דין להביא עולה נקבה ר' אלעזר אומר (הוא) [הוולד] עצמו יקרב עולה דמהו דתימא כי אמר ר' אלעזר הוולד יקרב עולה היכא דאיכא שם עולה על אמו שהרי מצינו עולה בנקבה [בעופות] בעולת העוף [דאמרינן דאין תמות וזכרות בעופות דיכול להביא עולת עוף נקבה אבל הני וולדות ותמורות בעלי מומין דאין שם שלמים על בעלי מומין איכא דקסבר ר' אלעזר דלא קרבי] קמ"ל א) (דאפי') ר' אלעזר נמי סבר דקרבו כמו וולד עולה · ורבנן פליגי עליה דירעו: [בר פדא אמר · אימא דלא ליקרב קמרבי אלא לרעיית ואתיא אליבא דדברי הכל בין לרבנן בין לר' אלעזר דעד כאן לא קאמר ר' אלעזר בוולד עולה דיקרב משום דאיכא שם עולה על אמו אבל הכי לא · אימא איפכא דמאם זכר מרבי תמורות בעלי מומין ומאם נקבה מרבי וולד בעלי מומין אמר ליה מיסתברא מהיכא דמיתרבי וולד תמימין מן זכר מן תמן מן אם דידיה מיתרבו (תמורת) [וולד] בעלי מומין ומן היכא דאיתרבו תמורת תמימות מנקבה מן אם דידיה מיתרבו תמורת בעלי מומין: א"ל רב פפא מי קאמינא לך ליפוך אם אם אנא כוליה קרא קאמינא לך דליפוך והכי קא אמינא אם זכר לרבות את התמורה ואם דידיה לרבות בעלי מומין ונקבה לרבות את הוולד ואם דידיה לרבות וולד בעלי מומין · א"ל לא מצית אמרת הכי דוולד לשון זכר משמע להכי מיתרבי מזכר ותמורה לשון נקבה משמע להכי מיתרבי מאם נקבה] והדין תנא מייתי לה לוולדות (נמי מקרי קדש ומהכא)ולתמורות [מן הדין קרא: רק קדשיך אלו התמורות התמורה נמי איקרי קדש]: אשר יהיו לך משמע אלו הוולדות · שעתידות לילד מן הקדשים דמדקאמר קרא תשא ובאת אל המקום ולא יותר שומעני מאחר שנשאם שם אינו צריך לעשות יותר אלא יכניסם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון כדי שימותו ויספר: ת"ל דסמיך ליה · ועשית עולותיך הבשר והדם כדרך שאתה נוהג בעולה · לזרוק דמה ולהקטירה כליל כך אתה נוהג בתמורתה וכדרך שאתה נוהג בשלמים כך אתה נוהג בוולדן ובתמורתן סמיכה ונסכין ותנופת חזה ושוק דכתיב ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל יכול אף וולד כל הקדשים יהו להן דין (זה) [אימן]: ת"ל רק · (למעט דין זה וכל שאר וולדות ותמורת) [מיעט וולדי שאר] קדשים: [רבי עקיבא אומר אין צריך · ללמוד מן רק למעט וולדות ותמורת של שאר קדשים מהכא מצית יליף]: אשם הוא · הוא עצמו קרב ולא תמורתו וכן נמי תמורת שאר קדשים · הא מהיכא תיתי דיתא רשאי למנוע מהן מזון כדי שימותו והא כיון דגמירי כו' הדין ולד מצי אמר בשאר קדשים דקרב:

א) נראה דל"ל קמ"ל דאפי' בתמורת בע"מ נמי סבר ר"א דקרבו וכו' ·

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה שמעינן לר"א דאמר במתני' נ"ב דמס' עדיות ובסמוך דף יח:

שיטה מקובצת

א] שמואל קא סבר רבי אלעזר כל ותיבות דלמא הך תנא נמי נמחק: ב] הרי שלמים תיבת הן נמחק: ג] גמ' וכיון דתנא ולדן וולד ולדן: ד] מודינא לך אלא: ה] זכר · גליון תימה אימא דוכר ונקבה אתא למעוטי טומטום ואנדרוגינוס דבבכורות דריש להכי ועוד קשה איך דריש מנקבה הא לא מיותר דאי שתיק מינה הו"א דוכר דוקא וצריך לומר דכיון דכתיב זכר ונקבה בצאן מסתמא אין בקר חלוק וזכר ונקבה דגופיה מייתי להאי · תוס' הר"ר יוסף ז"ל: ו] הולד · ס"א נקבה לרבות את התמורה אבל רש"י לא גריס לה עד לקמן · והלא דין ומה תמורה אין להקשות אדרבה אי לא הוי אלא חד קרא הוה מוקמינן באותן דהוו נראין יותר כדאמרי' בכוליה תלמודא משום דבסמוך מפרש דמשמעות הפסוקים משמע דוכר לרבות ולד ונקבה לרבות תמורה · תוס': ז] תיבות אינו קרב נמחק: ח] הקדשים אינו קרב ת"ל: ט] נקבה לרבות את התמורה · תימה דהא אצטריך קרא בפסח שני (צח ע"ב) לומר דאינה קריבה ומה דעתך אי מסברא אינה קריבה למה לי למעוטי התם · ודאינה קריבה ואי מסברא קריבה למה לי הכא לרבויי להקרבה ופר"י דבתר דגלי קרא בבכור ובמעשר אינה קריבה אצטריך קרא דהכא לומר דקריבה דסד"א דנגמור שאר קרבנות ממעשר או לאיפך בתר דגלי בשאר קרבנות דקריבה אצטריך לאשמועי' בבכור ומעשר דאינה קריבה · תוס' אחרות · לרבות את התמורה והלא דין הוא ומה ולד שאינו נוהג בכל הקדשים כשר ליקרב תמורה שנוהגת בכל הקדשים אינו דין שתיכשר ליקרב לא אי אמרת בולד שגידולי הקדש תאמר בתמורה שאינה גידולי הקדש הואיל ואינה גידולי הקדש לא תיכשר ליקרב תלמוד לומר נקבה לרבות את התמורה: י] אלא ולד תמימין ותמורת תמימין ולד בעלי: יא] אם · עי' תוס' בכורות (דף מא ע"ב) ולקמן בתוס' (דף לא ע"ב): יב] תיבת מסתברא נמחק: יג] ליקרב ואליבא דר' אלעזר · ומ"מ ברייתא אתיא שפיר לד"ה והא"ק לר"א מהני קרא ליקרב אבל לרבנן דאמרי דאף היכא דאיכא שם עולה לא קרבה אין סברא לומר הבא מכח קרא שיקרב שדי לנו שנעמידנו לרעייה אבל מ"מ קרא איצטריך שפיר אפי' לרבנן לרעית · תוס' · גליון ואתיא ככ"ע לר' אלעזר שיקרב ולרבנן לרעייה או שמא שמואל מוקי דוקא כרבי אלעזר: יד] לרעיית (וד"ה) [ואליבא דדברי הכל] · ומסופק הר"י בתמורת בעלי מומין כמו כן אם קריבות אם לאו דדילמא ולד בעלי מומין לא יקרבו דיצאו מגוף דחוי אבל תמורה קריבה וקשה למה לי קרא לרעייה הא כתיב טוב ברע ולכל הפחות נאמר לרעיית · תוס': טו] הכל איתמר נמי רבא את ד' נמחק: טז] קדשיך · בכורות (דף יד ע"ב): יז] הוולדות אפי' עד סוף העולם תימה לרבא דאמר בולד ולד לא יקרבו א"כ עד סוף [העולם] למה לי וי"ל דדוקא בולד ולד דהוי אקראי בעלמא אבל שלישי דלגדל עדרים לא קמ"ל · הר"י בגליון ותדריך זה הגדר קדשיך אלו התמורות צ"ע אי תמורת בעל מום קריבה דשמא דוקא ולד דיצא מגוף דהוי ולא פשיטא מתהיא [דתנן בבכורות דף יד'] דבין לפני פדיונן ובין לאחר פדיונן עושה תמורה ואמר רב נחמן (שם דף טו) (ותמורה) [ולא קרבה די"ל דדוקא] לאחר פדיונן מתה דליקרב לא דמכח קדושה דחויה אתיא ולפרקא לא אלימא למיתפס פדיונן ותמורה דקמי פדיונן נמי מכח קדושה דחויה קא אתיא ולא קרבה או שמא לאחר פדיונן דוקא הוי מכח קדושה דחויה אבל קודם לא דה"נ אמרינן התם גבי ולד בעל מום אלמא אע"ג דולדי בעל מום לפני פדיונן קרב לאחר פדיונן קרא ליה מכח קדושה דחויה הלכך נימא הכא [הכי] · גליון: יח] יכול אף ולדות כל: יט] ת"ג הרי הוא אומר אשם הוא ול"ג אשם אשם לה' דבסמוך מוקי לה כדרב הונא ובפ"ב דזבחים אמרי' דההוא הוא דמייתי רב הונא לאחר הקטרת אימורים כתיב ואשם אשם אינו כלל לאחר הקטרת אימורים אלא ודאי קרא אחרינא הוא בפרשת צו והקטיר הכל המזבחה אשם הוא ומההוא קרא מייתי הבא תוס': כ] הבחירה וכו' מנא: כא] מתות ס"א דממיתין להם בידים הני גרמא אין בידים לא אהבין אצטריך ועשית עולותיך: כב] אף ולדות כל: כג] עי' בחשמפות בסוף המסכת: כד] דלמיתה אזלא תיבת קיימי נמחק: כה] חזיא ס"א לגופא לא נחתא על הטריפה וה"ה דסבר דלא קדשה קדושת הגוף ואנא סבר כרבנן דסברי דקדשי בתמורה וה"ה קדושת הגוף וסבר דעדיפא מבעל מום שקדם מומו להקדישו דאם מת נפדה להאכילו לכלבים: כו] היא דאמר מידי דלא חזיא לגופיה לא נחתא לה קדושת הגוף: כז] שלמים כתיב תיבת שנאמר נמחק: כח] על אמו כלומר אות ו' נמחק: כט] שלמים של בעלי מומין דאין שם שלמים: ל] מודו דפליג עליה דר' אלעזר דאמר הוא עצמו הולד מקריב עולה בהא מודו דקדשי: לא] מיעוטין הס"ד ומה"ד [illegible]

[illegible]

הגהות הגר"א [א] גמ' אינו קרב כו' · [illegible] [ב] שם אלא כו' · [illegible] [ג] שם דאיתמר · [illegible]

נושא
מקורות דמקריבין ולדות ותמורות קדשים וולדותיהם

מבנה
ב' בריתות ① ⑪

מלים שנדרשו

לרבות...

נושא/מבנה
דעות חולקות לגבי הא דאמרינן וולדות בעלי מומין קדשים

מבנה
"אמר מר" 3 שלבים מהבריי' א'
"רק קדשיך"

נושא
בירור איזה ולד קדשים בא הפסוק "רק קדשיך" (מז)

ויקרא ג'
ואם זבח שלמים קרבנו אם מן הבקר הוא מקריב אם זכר אם נקבה תמים יקריבנו לפני ה'